

KONFERENCIA A VÁLLALATI TÁJÉKOZTATÁS MEGSZERVEZÉSÉRŐL

Lőrinc Imre

Nehézipari Minisztérium Műszaki Dokumentációs és Fordító Iroda

A MTESZ Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság rendezésében, nagy érdeklődés mellett, mintegy 430 résztvevővel zajlott le 1974. március 11-13. között a Technika Házában a "Tájékoztatás megszervezése a vállalatban belül" tárgyú konferencia.

A konferencia megszervezői abból a felismerésből indultak ki, hogy ma a probléma gyakorlati kérdéseinek megtárgyalására és megvilágítására van szükség. A tájékoztatás helyes megszervezése fejlődésünk egyik alapvető kritériuma, ennek megfelelően irodalma is igen gazdag. Megállapítható viszont, hogy kevés vállalatban oldották meg tökéletesen a tájékoztatást. Elsősorban a vállalat fejlesztésével, üzleti politikájával, a tervezéssel kapcsolatos döntésekhez szükséges tájékoztatás szervezésében mutatkoznak hiányosságok. A jó szervezés pedig a tájékoztatás hibátlan működésének legfontosabb kérdése, bármilyen technikai eszközök bevonásával oldják is meg.

Igy tehát a konferencia tárgyköréként elsősorban a vállalati környezetről való tájékoztatást jelölték ki. Az ilyen jellegű tájékoztatás igen sok forrás igénybevételel történik. Ezek közé tartoznak hazai és nemzetközi kiadványok, könyvek, folyóiratok, hírlapok, vállalati publikációk, hatósági publikációk, közlések és adatgyűjtések, üzletkötési dokumentumok, piaci jelentések, utijelentések és sok más. Igen fontos a vállalat vezetőinek a tájékoztatása, de ki kell szolgálni a vállalati szervezet minden olyan pontját, ahol döntéseket hoznak, illetve a vállalat szempontjából bármilyen jelentőségű tevékenységet folytatnak. Alapvető kérdésként tüzték ki az optimális információellátás biztosításának a problémakörét, figyelemmel arra a tényre, hogy egyes gazdasági szervezetekben egymás mellett, egyidejűleg észlelhetők a nagymértékű információáradat és ugyanakkor a hézagok az információellátásban. Ez első pillátásra ellentmondásnak látszik, a gyakorlatban mégis tapasztaljuk, sőt ha mélyebben megvizsgáljuk, rájövünk arra, hogy a két jelenség között okozati kapcsolat is állhat fenn.

A szervezésen mind a szervezeti felépítés kérdéseit, mind pedig a tájékoztatás folyamatának megszervezését értették. Nyilvánvaló ugyanis, hogy egyaránt fontos megvitatni a tájékoztató szerv kialakításának a módját, beépítését a vállalati szervezetbe, feladatainak és kapcsolatainak a meghatározását, ugyanakkor azonban fontos a reális információszükségletnek, az információigény felmérésének, meghatározásának /összhangban a döntési rendszerrel/, az információkkal szemben jelentkező követelmények rögzítésének és nem utolsósorban a szervezést és a folyamatot befolyásoló humán tényezőknek a megtárgyalása is.

Szükségesnek tartották olyan témák megvitatását is, mint a káder-problémák és az információs tevékenység eredményessége. Tisztában voltak azzal, hogy a tájékoztatás hatékonysága nem mérhető közvetlenül számszerűen, az igen sok tényezőtől függ, de ugyanakkor bizonyított, hogy a vállalat működésének hatékonysága jelentős mértékben függ az információs tevékenység minőségétől.

Bár a konferencia központi problémájaként a vállalati tájékoztatás megszervezését jelölték meg, figyelembe kívánták venni azt a tényt, hogy a vállalat nem elszigetelt egység, hanem a népgazdaság szerves része, és így szükségesnek látszott megvilágítani a vállalat beilleszkedését az országos információs rendszerbe és annak ágazati alrendszerébe.

A konferencia programja az előbbieken ismertetett elveknek megfelelően alakult.

VALKÓ Márton, a Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság alelnöke, elnöki megnyitójában ismertette a konferencia célkitűzéseit.

A bevezető előadást DUZS János, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság főosztályvezetője tartotta, aki átfogó előadásában képet adott a tájékoztatás országos rendszeréről, különös tekintettel a vállalatok helyére és ehhez való viszonyára. Az előadás iránymutató volt, mert megvilágította azt a rendszert, amelynek keretében, illetve amelybe beépülve a vállalatok optimálisan szervezhetik meg saját információs tevékenységüket. Ugyancsak tájékoztatót adott a szocialista országok kiépülőben lévő nemzetközi szakmai tájékoztatási rendszeréről és központjáról /NTMIK/, amely jelentős mértékben növeli a vállalatok lehetőségeit, de egyben feladatokat is ró rájuk. Hangsúlyozta, hogy az állami irányítást, a koordinációt tovább kell fejleszteni. Közös érdek továbbá - a népgazdasági és a vállalati érdek figyelembevétele mellett - az információs tevékenység országos szintű racionalizálása. Ez jelentős anyagi eszköz megtakarításhoz vezethet.

Ismertetésre került a vállalati tájékoztatás viszonya az országos gépesített tájékoztatási rendszerhez /VÁSÁRHELYI Pál/, valamint az ágazat integrált információs rendszeréhez /KLATSMÁNYI Árpád - PATEK Ferenc/.

Az első előadó ismertette az országos tájékoztatásgepesítési koncepciót, az országos gépesített tájékoztatási rendszer alrendszeireinek - a témakör-orientált rendszereknek és a dokumentum-orientált rendszereknek - típusait, a vállalati tájékoztatás helyét az alrend-

szer különböző típusaiban és az országos rendszerbe való beépülés körülményeit és problémáit. Kiemelte, hogy ez a beépülés előnyös mind a felhasználó, mind a tájékoztató szerv számára, valamint azt a problémakört, amely abból adódik, hogy a vállalati tájékoztatás több alrendszerhez is kapcsolódhat. A másik előadás bemutatta az ágazati információs rendszerhez kapcsolódó vállalati információs szervezet modelljét, igénybázisát és információs technológiáját, ismertette az ágazati információs rendszer modelljét és kitért az információs döntési szintekhez, valamint a hatékonyság és gazdaságosság kérdésére. Végül foglalkozott az információs tevékenység trendjével és prognosztizálásának lehetőségeivel.

Közismert, hogy a tájékoztatás hibátlan működésének egyik lényeges feltétele a megfelelő szakmai káderek biztosítása. Ezért tartott nagy érdeklődésre számot a tudományos tájékoztatás oktatásával foglalkozó előadás /PHILIP Miklós/. Ez az előadás igen célszerűen nemcsak a tájékoztatásban dolgozó szakemberek képzésének a kérdéseivel foglalkozott, hanem azzal is, hogy a tájékoztatás felhasználóinak mely ismeretekkel kell bírniuk magáról a szakmai tájékoztatásról. Ugyancsak a kérdéskérdés fontossága tudatában rendezték meg az egyik kerekasztal-megbeszélést, a tájékoztatás oktatásának és a szakember-ellátásnak a témaköréből /vitavezető: PHILIP Miklós/.

Az előadók egy csoportja a vállalati tájékoztatás-szervezés problémáiról és sajátos kérdéseiről tartott részletes beszámolót. Ezek között szerepelt a vállalati vezetők tájékoztatásának a megszervezéséről szóló előadás /FRANK Tibor/, mely erre vonatkozó külföldi és hazai példákat mutatott be, tárgyalta a vállalati vezetés és a tájékoztatás kölcsönhatását, a különböző vezetési szintek tájékoztatási szükségleteinek biztosítását, a tájékoztatás szervezeti kérdéseit, az abban résztvevők feladatait. A vállalatvezetői tájékoztatás további aspektusaival foglalkozott egy másik előadás /MOLNÁR Imre/, ez a személyre szóló tájékoztatás problémáit vitatta meg, kiemelve a selektív tájékoztatás fontosságát, ismertette annak módszereit, foglalkozott a személyre szóló vezetői tájékoztatás követelményeivel a tájékoztató szakemberrel szemben és mint konkrét példát bemutatta az Építésiügyi Tájékoztatási Központ személyre szóló vezetői információs rendszerét.

A vállalati tájékoztatásszervezés speciális problémái közül az információs szervezés tényezőit ismertette egy előadás /BALÁZS János - GYÖRE Pál/.

Az előadás foglalkozott a műszaki-tudományos kommunikáció jellegzetességeivel, lélektani és szociológiai szempontból, a humán tényezők közül a tájékoztatási szakember személyiségének, és a felhasználóhoz való viszonyának a szerepével, az információs szolgáltatás módjának és a felhasználók tipológiájának összefüggéseivel, valamint az aktivizáló információs rendszer jellemző vonásaival.

Az előadók egy csoportja egy-egy vállalatnál végrehajtott információs szervezési tevékenységet mutatott be.

Előadás hangzott el az információs bázisok szervezéséről a Ganz Műszer Műveknél /HORVÁTH György/. Ennek a munkának a jellegzetessége,

hogy az integrált információs rendszer megteremtését a vállalat nem egyetlen központi információs szerv létrehozásával, hanem a szakmai információs bázisok gondos megszervezésével és tevékenységük állandó központi koordinálásával kívánta megvalósítani. Az előadó az 1970-ben rögzített alapelvek alapján eddig végzett munka eredményeit ismertette.

A konferencia résztvevői beszámolót hallhattak a tájékoztatás szervezésének a Dunai Közlajipari Vállalatnál tapasztalt problémáiról /BÖCK György/. Ennek az előadásnak az érdekessége nem utolsósorban abban állt, hogy viszonylag új vállalatról van szó.

Egy másik előadás /ERDÉLYI Judit/ a gyógyszeriparban néhány év óta folyamatosan bevezetett nemzetközi információs szolgáltatásoknak a vállalati gyakorlatban való hasznosítását mutatta be. Ezeket az információs szolgáltatásokat a vállalatnál az adattáraknak komplex rendszerré való megszervezése és egy fő tevékenységhez, a gyártmányfejlesztési folyamathoz való kapcsolása útján hasznosítják.

Speciális problémát mutatott be a szakosított műszaki információs rendszer és adatbank több: célú és több irányú felhasználásával foglalkozó előadás /REMÉNYI Péter - VARGA Márton/. A szervezés tárgya egy építéstervezési speciális célvizsgálatok eredményeiből évtizedek alatt felhalmozott adatbázis volt, a tárolt adatok mobilizálása és széles körű népgazdasági hasznosítása céljából, azzal az eredménnyel, hogy a kialakított információs rendszer a népgazdaság különböző ágazataiban és minden szintjén több irányú és több célú felhasználást tegyen lehetővé. Követelmény még, hogy a rendszer más hasonló információs rendszerekkel kompatibilis legyen.

Végül egy előadás a vállalati szakmai információs rendszerben hasznosítható néhány korszerű technikai eszközt mutatott be, kiemelten a mikrofilmtchnikát /VAJDA Erik/. Az előadás az ennek során megoldandó szervezési problémákat és megoldásokat is tárgyalta. Kitért az ezzel kapcsolatos legfontosabb hazai teendőkre.

Az előadók nagy része foglalkozott az információs tevékenység hatékonyságának a kérdésével. Ugy gondolták, hogy ez a problémakör fontosságánál fogva részletes megbeszélést érdemel. Ezért a konferencia keretében e tárgyban kerekasztal-megbeszélést szerveztek, melyen az érdekelt szakemberek a hatékonyság értékeléséről beható vitát folytattak /vitavezető: LÓRINC Imre/.

Az előadásokat követően, valamint a kerekasztal-megbeszéléseken igen élénk vita alakult ki, amelynek során bebizonyosodott az, amit az előadások is tükröztek, hogy ti. nem dolgozható ki a vállalati tájékoztatási rendszernek egy általános érvényességű modellje, amelyet minden vállalat alkalmazhat. Ellenkezőleg, a megoldások igen változatosak, a vállalati viszonyoktól, feladatoktól, termékstruktúrától stb. függően.

Jelentős volt a vita a hatékonyság értékelésének kérdéséről. Általános volt az egyetértés abban, hogy az információs tevékenység hatása a vállalat hatékonyságára nem mérhető közvetlenül számszerűen, de egyben megnyilvánult az igény e hatékonyság értékelésére. A hozzá-

szólók szerint a hatékonyság értékelését lehetővé tevő módszerek ki-munkálásával foglalkozni kell.

Szóba került a különféle szintű /országos, ágazati, vállalati/ információs rendszerek helyzete és egymáshoz való viszonya. Ezt a kérdést egyébként az erről szóló igen jól sikerült előadások is megvilágították. A hozzászólások során kialakult az a nézet, hogy ezek mindegyikének megvan a maga sajátos szerepe és szükség van ezek észszerűen koordinált kapcsolatára, együttműködésére, végeredményben egy jól működő országos rendszer kialakítására, amely a KGST országok információs rendszerébe való beleilleszkedésére is alkalmas. De egyértelműen leszögezték azt is, hogy a vállalatnak szüksége van saját, jól működő tájékoztató szervezetre, mely képes a vállalathoz beáramló külső információkat úgy szelektálni és feldolgozni, hogy azok megfeleljenek a vállalat céljainak. Ezt a tevékenységet kizárólag a vállalatban belül lehet elvégezni. Ugyanakkor, amikor a vállalati tájékoztató szerv ilyen irányú tevékenysége erősödik, előreláthatólag csökkenő mértékben szerzi be saját maga a szükséges primer dokumentumokat /az "alapanyagot"/ és mind fokozottabb mértékben veszi igénybe a külső és magasabb szintű szolgáltatásokat.

A vita során szóba került az információs tevékenység országos méretű racionalizálásának kérdése is. Általában egyetértettek azzal, hogy racionalizálásra szükség van, különösen az átfedések, a felesleges forint- és valutakiadások leépítése, valamint a rendelkezésre álló erők összpontosítása céljából, leszögezték azonban azt is, hogy a racionalizálás nem mehet a vállalati tájékoztatás hatékonyságának /elsősorban a gyorsaság, megbízhatóság és a vállalati célra való orientáció/ rovására.

Sok felszólaló érintette a tájékoztatási tevékenység finanszírozásának kérdését. Többen felvetették, lehet-e az információ áru, lehet-e az információszolgáltatás üzlet. Abban általában mindenki egyetértett, hogy az információelőállítás gyakran nagy pénzügyi ráfordítást igényel, amelyet valamilyen forrásból fedezni kell. A forrásokat illetően azonban egészen szélsőséges nézetek is érvényesültek, volt aki arra az álláspontra helyezkedett, hogy az információt általában nem szabad pénzért szolgáltatni, a másik végletes nézet szerint minden információért fizetni kell. Ez a kérdés egy konferencia keretében természetesen nem volt egyértelműen tisztázható, de végül is az a nézet kristályosodott ki, hogy az információk egy részét állami költségvetésből kell finanszírozni, egy másik részét áruként kell kezelni. Az árdrágitást természetesen ezen a területen sem szabad túrni. Ugy látszik, hogy ez a probléma még további vizsgálatot érdemel.

Egyes hozzászólók kifogásolták a visszacsatolás hiányát, vagyis azt a körülményt, hogy a vállalati tájékoztató szerv ritkán kap jelzést az információt felhasználó vezetőktől arra vonatkozóan, hogy vajon a szolgáltatott információ megfelelt-e, használható volt-e, szükséges-e változás stb. Ez a fajta visszacsatolás két szempontból is fontos. Egyrészt a tájékoztató szerv e jelzésekből következtetéseket von le munkája továbbfejlesztése vonatkozásában, másrészt a tájékoztatási szakembernek - mint minden dolgozónak - szüksége van a sikerélményre és ezt adott esetben az információt fogadó vezető elismerése jelentheti számára.

Élénk volt a vita a szakemberellátás, képzés és továbbképzés témakörében. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az egész tájékoztatási tevékenység sikere elsősorban a rendelkezésre álló szakemberek megfelelő számától és minőségétől függ. A viták azon kérdések köré csoportosultak, hogy kevés a sokoldalú képzettséggel rendelkező szakember, a most szerveződő egyetemi és postgraduális képzés még hosszabb idő múlva fog csak használható, gyakorlott szakembereket kibocsátani, olyanokat például, akik a tájékoztatási rendszer megszervezésére alkalmasak, továbbá a tájékoztatási munkát végző szakembernek rendkívül sokoldalú felkészültséggel kell rendelkeznie. Azt lehet mondani, hogy az összes szükséges ismereteket nem is lehet egy tanfolyam vagy egy képzési menet során megszerezni. Ezért az ezzel foglalkozó kerekasztal-megbeszélés résztvevői olyan javaslatot kívánnak előterjesztani, hogy hozzanak létre egy állami bizottságot, amely nem vizsgálná, hogy a vizsgát letenni kívánó szakemberek milyen iskolákat, főiskolákat, tanfolyamokat végeztek, hanem megfelelő vizsgáztatással megállapítaná, hogy a jelentkező személyek tájékoztatási munkára megfelelnek-e, és erről ezeknek bizonyítványt adna. Érdekes volt egyébként a szakemberellátással, illetve a képzettséggel kapcsolatban az a megjegyzés, hogy tájékoztató szakembertől nemcsak az idegen nyelv ismeretét, hanem a helyes magyar nyelv ismeretét is meg kell követelni.

A konferenciát bezáró összefoglaló /LŐRINC Imre/ megállapította, hogy a találkozó hasznos munkát végzett; hozzájárulás volt az információs tevékenység fejlesztésének ügyéhez. Helyesnek bizonyult, hogy a Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság ezt a konferenciát megszervezte. A társaság profilja a vállalati szervezés és vezetés: nem vitatható, hogy a tájékoztatás megszervezése a vállalati vezetés egyik legfontosabb eleme. Az előadásokat követő, valamint a kerekasztal-megbeszélések során elhangzott felszólalásokból, véleményekből kicsendült az a kívánság, hogy a Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság, mint társadalmi szervezet építse be tevékenységi körébe a vállalati tájékoztatás megszervezésével való folyamatos foglalkozást.

LŐRINC, I.: Conference on the establishment of companies' internal information systems

Subject of the Conference "Organizing the Company's Internal Information Flow" held on March 11-13, 1974 by the Society for Organization and Management was the utilization on company level of information from outside sources, in accordance with the company's decision system. Some lectures reported on organization work carried out at their own companies, on its experiences, and outcome. In addition, papers on the national information system and the company's position in it were presented. Two round-table meetings offered possibility for thorough discussion of special topics.

ЛЕРИНЦ, И.: Конференция об организации информации на предприятии

Тематикой конференции Центрального Научного Общества по Организации и Управлению, состоявшейся с 11 по 13 марта 1974 г. по теме: "Организация информации внутри предприятия", являлась утилизация информации из внешезаводских источников на предприятии. Большинство докладов занималось организацией течения таких информации внутри предприятия. Некоторые докладчики представили организационные работы, проведенные на своих предприятиях, опыт и успехи в связи с этими. Кроме того выступили с докладами о всеобщей информационной системе и о месте предприятия в рамках этой системы, далее об их связи с информационной системой отрасли. На двух заседаниях круглого стола участвующие специалисты имели возможность для обстоятельного обсуждения проблем.

LÖRINC, I.: Konferenz über die Organisation der Information im Unternehmen

Thematik der am 11-13. März 1974 von der Wissenschaftlichen Gesellschaft für Organisation und Leitung veranstalteten Konferenz "Organisierung der Information innerhalb des Unternehmens" war die Verwertung von aus Quellen ausserhalb des Unternehmens stammenden Informationen im Unternehmen. Die Mehrzahl der Beiträge befasste sich mit der Organisierung des Informationsstromes innerhalb des Unternehmens, unter Berücksichtigung des Entscheidungssystems. Mehrere Vortragende berichteten über die Organisationsarbeit, welche bei ihren eigenen Unternehmen durchgeführt wurde, sowie über die diesbezüglichen Erfahrungen und Ergebnisse. Ausserdem wurden Vorträge über das Landesinformationssystem und den Platz des Unternehmens in demselben, sowie über die Beziehungen des Unternehmens zum Informationssystem des Industriezweiges gehalten. Zwei Rundtischbesprechungen boten Gelegenheit zu umfangreichen Diskussionen.